Anul LXXXVI — Sibiu 18 Septemvrie 1938 — Nr. 38

BIBLIOTECA CENTRALA UNIV. SIBIU

Telegraful Român

Organ național-bisericesc — Intemeiat în 1853 de Mitropolitul Andreiu Șaguna

APARE SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul: Un an 500 Lei. — Șase luni 250 Lei. — Trei luni 125 Lei. — Pentru străinătate un an 900 Lei. — Pentru America 8 Dolari.

Articole și corespondențe se adresează **Redacției** Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45. — Scrisori nefrancate se refuză. — Articole nepublicate nu se înapoiază.

Prețul inserțiunilor un șir petit 6 Lei pentru odată, dacă se publică de mai multe ori se dă rabatul cuvenit.

Abonamentele și inserțiunile se adresează **Administrației** ziarului Telegraful Român, Sibiu, strada Mitropoliei Nr. 45

Pomenind Biblia lui Șerban

In istoria vieții spirituale a poporului nostru anul 1688 este de mare însemnătate. Atunci eși la lumină pentru întâia oară întreaga Carte sfântă a creștinătății în graiul strămoșesc. După locul unde s'a tipărit, ea este cunoscută sub numele de: Biblia de București. Indemn la tipărire a venit dela «preacreștinul și preacuviosul» domn Ioan Șerban Cantacuzino, care în precuvântare zicea: «cunoscutu-mi-am datoria neapărată să dau celor ce sunt sub ascultarea noastră, talantul ce mi l-au încrezut Domnul... aceasta am făcut la tălmăcirea acestei sfinte Scripturi...»

Luând voe dela «muma noastră biserică» se tipări această sfântă Carte cu cheltuiala «prealuminatului domn» mai sus pomenit, pricină pentru care generațiile recunoscătoare și-au mărturisit mulțumirea numind Scriptura dela 1688 scurt: Biblia lui Șerban.

Inaltele fețe bisericești s'au arătat bucuroase de un asemenea soiu de lucru. Pentru osârdia lui Șerban însuși patriarhul Ierusalimului are cuvinte alese de apreciere: ...«are Ptolmeu împăratul Eghiptului mai mare laudă, care a tălmăcit sfânta Scriptură den limba evreiască spre cea elinească, decât au zidit cele dela Memfes piramide..., cu cât mai vârtos Măria Ta ești vrednic de multe și mari laude care ai tălmăcit spre limba cea de moșie a locului, nu spre trufie precum acela, ci pentru mântuirea noroadelor și duhovnicească hrană a credincioșilor... acum și S. Scriptură pre'n nevoința Măriei tale se cetește și cunoscută se face și la mari și la mici... lipsa de atâți ani o ai adus la săvârșire desăvârșită, învățând atâtea noroade să cugete ziua și noaptea legea lui Dumnezeu...» Era, se vede, Șerban omul care gândea și la lucrurile lui Dumnezeu și între mijloacele de guvernare a folosit și Biblia, pe care făcând-o dar poporului său, nădăjduia că se vor găsì destui să-i guste farmecul, și astfel lumea se va deprinde din ce în ce mai mult cu treburile sufletești și se va pregătì din ce în ce mai bine pentru lupta vieții. In adevăr: «din câte cunoștințe capătă omul, cele despre Sf. Scriptură, sau Biblie, sunt cele mai prețioase. Este vorba de sufletul său. Sfânta Scriptură îl ajută să-l caute și să-l îngrijească, Biblia e cea dintâi carte de care omul are nevoe».[1]

De astfel de considerente vor fi fost conduși și cârmuitorii dela 1688 «făcând multă nevoință și destulă cheltuială, despre o parte puind dascăli știuți foate den limba elinească, pre preaînțeleptul cel dintru dascăli ales și arhiereu Germano Nisis, și după petrecerea lui, pre alții, care s'au întâmplat, și despre altă parte și ai noștri oameni ai locului nu numai pedepsiți întru a noastră limbă, ci și de limba elinească având știință, ca să tălmăcească».

Ca orice lucru de început, așa și această traducere n'a fost o operă desăvârșită. Nu exista o școală c'o tradiție mai veche românească și nu aveam români destul de învățați pentru o astfel de treabă. Trebuind să se recurgă la străini, a eșit o Biblie bogată în elinisme și mai ales în slavisme. Desigur vina nu este a traducătorilor. Ea se datorează împrejurărilor maștere în cari trebuì să trăiască poporul nostru, grație căreia tradiția slavă se menținu mult timp în biserică. Atât de puternică era această tradiție în biserică, încât însuși Teodosie, sub supravegherea căruia se făcu Biblia de București, declară, în întroducerea Liturghiei din 1680, că dă românește numai tipicul, pentruca preoții necunoscători de slavonește sau de grecește să poată ști slujba, «iară liturghia toată a o prepune pre limba noastră și a o muta, nici am vrut, nici am cutezat».[2]

In lumina acestui adevăr fapta ostenitorilor lui Șerban este mare. Mare pentru acel timp de concurență străină, și mare pentrucă în istoria cărții Duhului Sfânt la Români Biblia lui Șerban este peatra de temelie. Cu toate cusururile inerente acelei vremi începătoare, Biblia dela 1688 a ușurat până în zilele noastre osteneala acelora cari se silesc să dea în dulcele graiu al părinților noștri Cartea Duhului sfânt. «Căci limba Bibliei — zicea Șaguna — pentru un popor numai odată se poate alcătuì. Dacă s'au biruit pedicile traducerii, dacă poporul a primit limba traducerii în însăși ființa sa, atunci următorii n'au altceva să facă, decât să reînoiască și să îndrepteze limba Bibliei, așa cum ar fi reînoit-o și îndreptat-o cel dintâi traducător al ei, presupunând că a trăit până în veacul acesta».

Scumpa moștenire dela 1688 trăește încă în noi prin limba de baștină, prin limba veche românească care fără îndoială în sânul bisericii noaste este aceeaș azi ca și pe vremea lui Ion Șerban Cantacuzino. Elementele străine scuturate încetul cu încetul și înlocuite cu haina cugetărilor nouă, ne dă «alcătuirea» dorită de nemuritorul Șaguna. Dar valoarea Bibliei lui Șerban s'a permanentizat prin folosul sufletesc pe care l-a avut întreg neamul românesc pe urma citirii ei cu pricepere și evlavie. Ostenitorii Bibliei nu s'au gândit numai la românii de sub diriguirea lor, ci la românii de pretutindenea, «căci toți românii dintr'o fântână cură», adică se trag din una și aceeaș obârșie. «Insă românii se înțeleg nu numai aceștia de aici, din Țara Românească, ci și cei din Ardeal, care încă și mai neaoși sunt.»

[1] Cartea Cărților de I. Scriban, pag. 2.

[2] Sextil Pușcariu: Ist. lit. I (1920) pg. 90.

Catolicismul în România

II

Articolul subsemnatului, publicat în Telegraful Român din 14 August 1938, a avut un ecou neașteptat în cercul cenzorilor blăjeni. Temeiurile practice pe care ni-am susținut teza că nu este nici necesară, nici cu putință catolicizarea României, parte au fost inversate, parte arătate fără destulă logică, — și astfel, date gata.

N'avem vreme de polemică, nici să dăm de lucru logicei unui oarecare scrib anonim de pe Târnave. Totuși, de dragul subiectului și al adevărului mai facem, în jurul aceleiași teze, câteva observații.

In articolul anterior am spus textual: Visul catolicizării României este o *iluzie* deșartă. «Unirea» în Nr. 35/938 răspunde: *S'ar putea imagina* însă exact contrarul», ca românii să ia de bună voe «legăturile cu scaunul verhovnicului Petru». Iluzie,... imaginație,... visuri imaginare... N'am spus nici eu mai mult despre catolicizarea României.

Am mai spus că astăzi nu se mai fac convertiri în massă, și constatarea aceasta mi s'a imputat că nu se potrivește cu tema articolului și cu afirmațiunea mea că «unirea dela 1700 se va desființa;» a scrie cum am scris eu «nu pare *exagerat* de logic», scrie censorul anonim. — De sigur, eu mă mulțumesc să scriu logic.

Dar cel mai mare defect al articolului meu a fost aflat în contrazicerea dintre afirmațiunea că «astăzi nu se mai fac *convertiri* în massă» și între afirmațiunea că unirea dela șapte sute se va desființa printr'o adunare însuflețită de un mare bărbat al neamului pe care ni-l va da Dumnezeu în viitor, — poate tot la Alba-Iulia. Citez acuza din Unirea:

«După ce ne convinsese că «astăzi nu se mai fac convertiri în massă», acuma ne proroceşte că da, se va face o astfel de mare convertire: uniții se vor face ortodocși într'o mare adunare la Alba-Iulia! Logica e sdrobitoare, nu alta.»

Ideea aceasta mi se pare că e prea frumoasă, ca să nu stăruim ceva mai pe larg asupra ei, să o lămurim și să arătăm unde este logica și unde este contrazicerea.

Eu, în articolul precedent ca și în cel de față, stau pe terenul realității concrete; mă razim pe logica faptelor. Și realitatea este aceasta: *poporul român întreg, fără excepția uniților, este un popor creștin ortodox.* Poporul român unit nu este catolic; *este ortodox.* Chiar și unii dintre preoții uniți nu se numesc catolici — de rușine? — ci «uniți ortodocși», că-i mai frumos așa, nu? Catolici sunt numai prelații și teologii uniți. Deci nu poate fi vorba de convertire între ortodocși și uniți, ci numai între ortodocși și catolici. Ar fi caz de convertire dacă ortodocșii s'ar face catolici și catolicii ortodocși. Nu am spus nicăiri că reintegrarea uniților din popor în biserica mamă ar constituì o convertire, din simplul motiv că nu ai ce convertì din ei ca să-i faci creștini dreptcredincioși. Cam așa ceva cugetă — bine înțeles stând pe teren catolic — și censorul meu, când afirmă că în atare caz «nici n'ar fi vorba... de o convertire propriu zisă».

Ca să fim bine lămuriți în acest sens, aducem un exemplu concludent din istoria noastră contimporană: In 1918 s'a făcut la Alba-Iulia unirea Ardealului cu țara mamă. A fost atunci necesară o oarecare convertire, ca să se înfăptuiască unirea? Nu!... Ardelenii și bănătenii nu a fost necesar să se convertească în români, ca să se poată unì cu Țara, din simplul motiv că *erau.* Tot așa și poporul român unit: nu trebue să se convertească, să devină ortodox, pentrucă *este.* Noi nu numim restaurarea confesională a României convertire, ci *desrobire* religioasă, restabilire a unității de credință a neamului românesc. Când va ajuta Dumnezeu să se întâmple și aceasta, atunci granițele artificiale vor cădea ca și cele dela 1918 și se vor arăta cele istorice, adevărate.

Deci motivul reîntoarcerii în massă a uniților la casa părintească a bisericii ortodoxe, nu contrazice princìpiul că astăzi nu se mai fac convertiri în massă. Căci poporul unit nu trebue să se convertească, pentruca să devină ortodox. Numai ortodocșii ar trebuì, în caz de catolicizare, să se convertească, — ceea ce e cu neputință. Unde este logica și putința convertirii la catolicism a 14 milioane de români ortodocși, când zeloșii misionari ai catolicismului uniat nu și-au convertit la catolicismul integral nici pe ai lor poporeni?...

Teama că un bărbat politic al viitorului va îndruma pe români spre catolicism nu o avem. Au mai fost destui și tentative s'au făcut destule, dar au produs numai vrajbă și s'au spulberat ca orice iluzii deșarte.

De altă parte nu avem niciun semn vizibil, sincer, că românii ortodocși ar simpatiza cu Roma papală și ar dorì să se catolicizeze. Căci

---

Iată că mai nainte de a fi o singură alcătuire politică, noi românii am fost una prin credința în Dumnezeu. Traducerea aceasta ne-a înfrățit prin slova și duhul ei silindu-ne să fim o unitate chiar așa divizați printre diferite state străine cum eram. Se poate chiar spune, că pentru neamul românesc începu o epocă nouă, o epocă de redeșteptare, de sete nepotolită spre afirmare, de aspirații spre viitorul pe care Provedința ni l-a rezervat la răsăritul acestui continent.

Prof. Dr. N. Neaga

doar nu preoţi caterisiţi din biserica ortodoxă pentru grave abateri morale şi disciplinare, ca Pătru Rusu şi Elemir Călugăru sau alţii aiusdem farinae, refugiaţi la uniţi şi primiţi cu însufleţire, tradează simpatia românilor spre catolicism?... Acestea sunt semne triste şi chiar ruşinoase; care au efect tocmai contrare.

Am spus că nici ortodocşii nu vor fi catolicizaţi, aşa după cum nici poporul român unit nu este şi nu va fi catolicizat integral. Susţinem acestea tot pe dovezi şi constatări de ordin practic (logica «vorbelor» şi a visurilor imaginare nu ne prea ispitesc).

De pildă, îndreptarea calendarului. Cât sgomot, câtă rezervă, câtă agitaţie, câtă opoziţie pe tema aceasta? Ei bine, care este motivul unic pentru care stilişti declaraţi şi nedeclaraţi fac opoziţie calendarului îndreptat? E clar: *teama de catolicizare!...* Oriunde stai de vorbă cu poporul nelămurit pe tema calendarului, întâlneşti aceeaş groază, ca în faţa unei primejdii apocaliptice, aceeaş spaimă, acelaş strigăt: *Să nu ne părăsim legea! Să nu ne papistăşim!*

Ce probă practică mai bună ca aceasta putem avea la îndemână ca să cunoaştem convingerile ortodoxe ale poporului român? Şi e vorba numai de calendar. Dar dacă trecem mai departe?...

Că nici poporul român unit nu este catolic şi că nici ierarhia unită nu are încredere în sentimentele catolice ale poporului său, avem dovada tot în calendar. Uniţii şi-au îndreptat calendarul şi prăznuesc sărbătorile *cu noi ortodocşii deodată*, nu cu catolicii. In anul acesta Paştile ortodoxe au fost serbate cu o săptămână în urma celor catolice. Totuşi, uniţii nu au ţinut sărbătoarea cu catolicii; au aşteptat după ortodocşi. Nu ştim dacă preoţii noştri au folosit acest fapt ca argument în faţa credincioşilor, unde e cazul, ca să le arate că nu ne-am catolicizat prin îndreptarea calendarului, dar una se ştie: ierarhia şi teologia unită şi-au dat vot de blam, căci deşi se laudă atâta — în teorie — cu catolicismul lor, în faptă fac compromisuri destul de jenante, ca să-şi mascheze când ortodoxia, când papistăşia. Nu ştiu dacă nu este şi acesta un caz interesant de... cameleonism.

Aşadar unde este logica şi unde contrazicerea?

Dar, iubite censor, nu am dat la Telegraf aceste lămuriri pentru a-ţi satisface logica «exagerată»; am scris pentru oameni de bună credinţă. Atât.

Pr. Il. V. Felea

Regele plugarilor

Multe şi strălucite au fost însuşirile şi operele mândrei noastre Regine, Maria. Dar printre cele mai însemnate daruri pe care Ea le-a făcut poporului român, este desigur acela că a ştiut să sădească în sufletul copiilor ei, dragostea de lege şi de pământul românesc.

Totdeauna prinţul **Carol** *s'a ocupat cu agricultura; şi acum ca Rege, primul cetăţean al ţării îşi declară ca îndeletnicire aceea de agricultor. Totdeauna Suveranul a fost atras de misterul rodirii grânelor de aur, de holdele ce unduiesc în vânt, de toate problemele cultivatorilor, pe care le cunoaşte la perfecţie.*

Din această legătură sufletească cu pământul ţării, decurge şi grija pe care o dovedeşte faţă de sat şi de ţăran.

In noul regim stabilit prin Constituţia din Februarie 1938, aceste preocupări sunt înălţate la un adevărat cult al satului şi la princìpiul primatului muncii plugăreşti a românului, încadrată în cele mai favorabile condiţii, în desvoltarea armonică a tuturor forţelor productive ale ţării.

De aici, reformele agricole înfăptuite în ultimele şase luni. Principala îndeletnicire a românilor şi cea mai de seamă bogăţie a ţării, îşi capătă astfel încurajarea şi valorificarea maximă.

La rândul Său, Suveranul a desvoltat aceeaş dragoste de pământul ţării şi de rodnicia lui, în sufletul Măriei Sale Mihai, Marele Voevod de Alba-Iulia, care ştie să apese vânjos pe coarnele plugului şi, românaş de regească viţă, trage brazda româneşte...

Pentru salvarea păcii. *Săptămâna pe care o încheiem a fost plină de frământări şi de griji în politica europeană. Problema germanilor sudeţi cari nu mai vreau să rămână nicicum între graniţele statului cehoslovac, ameninţă în tot momentul să ducă la deslănţuirea războiului. In special după discursul de Luni (12 Sept.) al dlui Hitler la congresul naţional-socialist din Nürnberg, prin care promitea Sudeţilor sprijin, în toată regiunea germană a Cehoslovaciei, Sudeţii s'au dedat la manifestaţii violente împotriva autorităţilor cehe făcând să curgă mult sânge şi dintr'o tabără, şi din alta. Toată lumea aştepta intervenţia Germaniei din clipă în clipă, ceeace ar fi provocat sărirea Angliei, a Franţei şi a Rusiei în ajutorul Cehoslovaciei.*

In înourarea aceasta generală, hotărârea fulgerătoare şi fără precedent a dlui Neville Chamberlain, primul ministru al Angliei, de-a întâlni urgent pe dl Hitler pentru a se evita războiul, a adus o nesperată destindere. Gestul măreţ al dlui Chamberlain, care a trecut peste toate formalităţile şi peste tot orgoliul englez numai din nobila şi pasionata dorinţă de a salva omenirea dela cea mai sângeroasă tragedie, a stors admiraţie şi recunoştinţă din milioane de suflete şi de familii, cari toate se roagă lui Dumnezeu să răsplătească marea faptă a venerabilului bătrân care în vârstă de 69 ani s'a urcat pentru prima dată în avion pentru a înlâlni urgent pe dl Hitler la Berchtesgaden, în Bavaria.

Intâlnirea a avut loc Joi d. m. la orele 6 şi Vineri a. m. Vineri la amiazi dl Chamberlain s'a reîntors în Anglia tot cu avionul şi după ce se va consfătui cu miniştrii englezi, săptămâna viitoare (probabil Marţi) va avea o nouă întâlnire cu dl Hitler la Köln.

Se pun cele mai mari speranţe în aceste întâlniri. Facă Dumnezeu ca omenirea să fie cruţată de un măcel atotpustiitor cum se anunţă să fie viitorul război!

Nr. 10.051—938

Circulară

către toate oficiile protopresbiterale şi parohiale din Arhiepiscopia ortodoxă română de Alba-Iulia şi Sibiu

Se comunică spre ştire şi strictă conformare adresa Ministerului Cultelor şi Artelor Nr. 37.593 dela 2 Septemvrie 1938 ce urmează:

„Vă rugăm să binevoiţi a dispune să se comunice personalului bisericesc din eparhia I. P. Sfinţiei Voastre, ca pe viitor toate cererile trebuesc adresate Ministerului numai pe cale ierarhică, adică prin Chiriarhie.

Toate petiţiunile, înaintate direct Ministerului vor rămânea nerezolvate».

Sibiu, 15 Septemvrie 1938.

Consiliul Arhiepiscopiei ortodoxe române de Alba-Iulia şi Sibiu

La situaţia preoţimii noastre din Munţii Apuseni

O corespondenţă a ziarului *Curentul* de Joi, 8 Septemvrie a. c., zugrăveşte, în culori mohorâte, situaţia materială a clerului din Ţara Moţilor. In vreme ce parohiile din regiunile deluroase şi din câmpie au fost împroprietărite cu terenuri cultivabile, necăjitul preot al Munţilor Apuseni îş duce traiul răzimat pe o neîndestulătoare leafă fixă.

Se aminteşte apoi activitatea binevoitoare a fostului ministru al cultelor *V. Iamandi*, actualul ministru al justiţiei. Datorită dlui V. Iamandi, scrie corespondentul, (şi datorită intervenirii Inalţilor noştri chiriarhi, adăogăm noi) s'a făcut înglobarea clerului din Ardeal la Casa de penzii a statului, majorarea salarului preoţimii, — precum şi un *proect* prin care preoţimea din munţi este pusă în situaţie egală cu preoţii dela câmpie, unde parohiile sunt dotate cu venituri stolare suficiente.

In considerare însă că proectul n'a fost încă aplicat, şi în considerare «*că în fruntea ministerutui cultelor avem fericirea să vedem pe însuşi episcopul Moţilor, P. S. Sa Nicolae Colan*», bun cunoscător al situaţiei jalnice a preoţimii din Ţara Moţilor, se aşteaptă cu multă nădejde *opera de redresare materială a clerului din munţii purtători de aur...*

AVIZ

Onor. preoţime este rugată a comunica tinerilor cari au înaintat cerere de primire la Şcoala de cântăreţi „Dimitrie Cunţan" a se prezenta în ziua de 1 Octomvrie ora 8 dimineţa la examenul de primire în strada Orfanilor Nt. 5. Se vor prezenta aducând tote celea necesare specificate în Notificarea oficială a Prea Ven. Consiliu Arhiepiscopesc Nr. 8215 din 12 Iulie a. c. publicată în Telegraful Român şi Lumina Satelor, precum şi rata I a taxei şcolare de Lei 3000, vioară şi cărţile necesare.

Cursurile încep Luni în 3 Octomvrie ora 8 dimineaţa.

Elevii ambelor cursuri sunt obligaţi a aduce cu sine un covor pentru acoperitul patului precum şi un costum naţional din partea locului carele va înlocui uniforma şcolară.

Direcţiunea Şcoalei de cântăreţi „Dimitrie Cunţan"

Organizaţi Reuniuni de femei

* FOIŞOARA *

Spicuiri din monografia comunei Luduş

(4) De preot-profesor **Dr. I. STANCIU**

Acelaş venerabil bătrân îmi spunea că el cunoaştea pe preotul Vasile Popovici şi că îi este chiar nepot, dar susţinea că lumea îl cunoştea sub numele, care era cel adevărat, de Rasă şi că era arhimandrit. Ar putea avea toată dreptatea, având în vedere obiceiul preoţilor români — luat dela sârbi, de-a se numi Popovici — indiferent de numele lor familiar. Cu numele de Rasă obvine în matricolele anului 1824.

Dar tot aşa ar fi posibil ca rămânând văduv să fi întrat în rasa monahală şi de acì să-şi fi luat numele de Rasă.

Fapt e că Nicolae Popp — primul care şi-a luat definitiv acest nume — feciorul preotului lui Gavrilă Popovici, diaconit cu ocazia sfinţirei bisericei, a fost ginerele lui Vasile Popovici, alias Rasă.

Că acesta în ierarhia monahală a fost arhimandrit, se vede din o iscălitură a sa în matricola botezaţilor dela 1840: „V. Po. arhimandrit".

Poate aşa se explică coroana arhierească pusă deasupra uşei împărăteşti dela altarul bisericei.

Afirmative acest arhimandrit ar fi umblat mult chiar şi prin Rusia pentru colectă pe seama bisericei. A fost şi decorat de împăratul de atunci.

Preoţii bisericei, după cei amintiţi, au fost următorii:

Nicolae Popp (Popovici) fiul lui Gavrilă Popovici 1862.

George Reu dela 1830 până în 1874.

George Popp hirotonit în Arad, dela 1846 până în 1890.

George Reu iunior dela 1876 până în 1904.

Ilie Popp dela1897 până în 1910.

Dr. Ioan Stanciu din 1906 până în 1922.

Nicolae Fara din 1913 până azi.

Ioan Albu din 1932 până azi.

Am mai aflat în arhiva parohiei un desen prezentând chipul lui Isus şi având sub el următoarea inscripţie:

„Kipul acesta sau asezat (aicea şi) sau sfinţit biserica aceasta prin arhiereul Vasile Moga (în ziua de Inălţarea) Domnului nostru Is. Chr. în anul 1829 (când) m'au sfinţit şi pe mine (subscrisul) de diacon, ear în preot a 2-a săptămână după Rusalii tot în anul acesta 829. (Iară acestea le-am scris când) sau reparat biserica (biserica aceasta) subt (arhiereul) Andreiu baron de Şaguna şi protopopul Petru Bădilă, paroh Georgie Reu la anul 1864 în 23 Septemvrie. In anul acesta 864 au fost multe ploi şi bucatele slabe, strugurii nu sau îndulcit nici decum, când am scris acestea în 23 Septemvrie 864 nu era biserica gata cu reparaţia. Am scris eu George Reou parohul bisericei".

In postscriptum aminteşte, că judeţul din Mercurea Ilie Măcelariu, ar fi pus cu ocaziunea reparaturei în crucea de pe turnul bisericei nişte scrisori în cari „sau scris multe, dar şi neadevărate".

In anul 1887 în urma unui trăsnet biserica se creapă în mai multe locuri, ceace necesită iar o reparatură şi turnul se provede cu un parafulger.

Reparatura aceasta se vede că a fost cam superficială, deoarece clădirea ameninţând cu prăbuşire la 1903 a fost închisă şi supusă unei noi reparaturi, ceeace se şi face în anii 1904—905.

In urma acestor reparaturi, s'a deteriorat pictura veche şi aşa a fost nevoe de una nouă, care a fost făcută prin anii 1913—1914.

In anul 1936—937 cu anumite modificări biserica a fost renovată, curăţită înlăuntru radical aşa că azi se prezintă în condiţiuni mai mult ca satisfăcătoare.

IV. Biserica unită

In ceeace priveşte trecutul acestei biserici din Luduş nu avem prea multe date pozitive. In arhiva parohiei nu aflăm documente vechi, doar câteva file din matricole de pela anul 1812. Incolo suntem nevoiţi să recurgem la istoriografii uniţi şi la şematismele editate de mitropolia din Blaj.

Atât isloriografii, cât şi şematismele unanim susţin, că în anul 1700 cu ocaziunea unirii locuitorii români din Luduş ar fi trecut cu toţii la unire. In urma activităţii popii Ioan din Aciliu s'ar fi produs o defecţiune în sinul bisericei unite, trecând o bună parte a locuitorilor iar la biserica ortodoxă.[1] De atunci ar fi ortodocşi în comună, ceace ne sileşte să ne exprimăm în cele următoare vreo câteva nedumeriri.

După „Şematismul" Arhidiecezei unite din anul 1900 comuna Ludoş era în anul 1733 curat unită,[2] biserică nu avea, dar avea două case parohiale, loc arător 20 jugăre şi cositor de 12 care de fân. Preoţi erau şase: popa Oprea, popa Mihaiu, popa Ioan, popa Iacob, popa Ioan şi popa Filip.

In urma defecţiunii — precum se vede ivită după 1733 — în anul 1842 parohia avea numai 235 suflete.

[1] Dr. A. Bunea: Ep. Petru Paul Aron pg. 139.

[2] Şematismul din 1900 pg. 555.

La Abrud...

— După 50 de ani —

Adunarea generală anuală a societăţii culturale „Astra“ s'a desfăşurat de astădată într'un ţinut, asupra căruia atât stăpânirile noastre, cât şi tagma cărturărească sunt datorate să-şi îndrepte luarea aminte cu mai multă râvnă şi dragoste de neam şi de ţară.

Abrudul şi celelalte localităţi de seamă din Munţii Apuseni îş au problemele lor, care aşteaptă, cam de mult, să fie deslegate spre binele lor şi al nostru, al tuturora.

Conducătorii ţării — să sperăm — nu vor scăpa nimic din vedere, când sunt chemaţi să dea, prin înfăptuiri, atenţiunea cuvenită necazurilor numeroase din Munţii Apuseni.

Adunarea Asociaţiunii din 10—12 Sept. a. c. dă prilejul binevenit să dovedim dragostea şi grija ocrotitoare pentru locuitorii din ţara Moţilor, prea vrednici de o soarte mai omenească. —

Festivităţile adunării s'au început, ca totdeauna, cu servicii religioase în bisericile din partea locului. In biserica ortodoxă o rostit o frumoasă predică P. S. Sa Episcopul *Nicolae* al Clujului.

Şedinţa inaugurală din sala „Detunatei“ a fost deschisă de preşedintele Asociaţiunii, dl profesor *Iuliu Moldovanu*, rostind un omagiu pentru M. Sa Regina *Maria*, căreia Ardealul îi păstrează memoria veşnic vie şi plină de recunoştinţă pentru marele ei suflet închinat ţării. Intreaga adunare ascultă în picioare cuvântul de omagiu şi păstrează un moment de pioasă reculegere. După cuvântarea de deschidere a dlui I. Moldovanu, care a amintit realizările de până acum ale „Astrei“ pe terenul activităţii sale culturale româneşti, a luat cuvântul Prea Sf. Episcop *Nicolae* al Clujului şi a vorbit în numele guvernului ţării şi al sfintei noastre biserici ortodoxe, zicând:

Ingăduiţi-mi să încep cu o mărturisire: De vreo 15 ani, de când vârsta şi îndeletnicirile mele m'au împins în viaţa publică, particip aproape la toate congresele «Astrei», şi mare lucru dacă în aceşti 15 ani am lipsit dela două congrese.

Am învăţat prin urmare, chiar şi numai din aceste congrese, să iubesc acest aşezământ de lumină şi căldură sufletească a neamului de dincoace de Carpaţi şi preţuesc toată lucrarea izbăvitoare pe care a săvârşit-o acest aşezământ, de când i-a dat fiinţă marele dătător de legi şi datini Andrei Şaguna, şi până astăzi.

Cum am mai spus şi în predica de astăzi în faţa sfântului altar, iată-ne în Abrud, în acest cuib de eroism românesc, pentru a tălmăci problema necazului acestui ţinut al moţilor şi pentruca, după această tălmăcire, să se ia, dacă se poate, — cât ar fi şi vremea, evident, cum a spus dl preşedinte — măsuri care să ducă la soluţii practice.

Bunul Dumnezeu să binecuvinteze cu roduri bogate atât lucrările acestui congres, cât şi lucrările săvârşite mai pe îndelete, mai târziu, pe temeiul cercetărilor de astăzi şi de mâine. —

In numele *Ligii Culturale*, dl prof. *N. Iorga* consilier regal şi preşedinte al Ligii, a evocat sbuciumările trecutului nostru istoric pe aceste plaiuri, înfăţişând însemnătarea manifestărilor culturale, care au contribuit la respândirea spiritualităţii naţionale în Ardeal prin Asociaţiunea transilvană. Astăzi, mai mult ca ori când, se impune strălucirea acestor manifestaţii naţionale culturale. Cuvintele marelui cărturar, rostite la Abrud, nu puteau decât să promoveze şi mai mult încrederea moţilor noştri în forţele neamului românesc.

Cuvântări însufleţite au mai ţinut: P. S. Sa episcopul greco-catolic Iuliu Hossu, dnii: rezident regal al ţinutului Mureş, general Dănilă Papp, prof. Rădulescu Motru în numele Academiei Române şi mulţi alţii. Seria cuvântărilor a încheiat-o dl profesor Ion Micu, preşedinte al despărţământului Abrud. Duminecă d. a., la ora 5, în valea dela marginea Abrudului, a fost o măreaţă manifestaţie a moţilor şi a şoimilor Carpaţilor.

In ziua de 12 l. c. s'au continuat desbaterile, citindu-se diferitele rapoarte cu privire la activitatea comitetului central pe anul precedent.

Se constată că Asociaţiunea a fost preocupată neîntrerupt de marile probleme culturale, sociale şi economice ale Ardealului, urmărindu-le cu mijloacele ştiinţei moderne.

In comitetul central se aleg câţiva membri noi, între aceştia este şi rectorul Academiei noastre teologice din Sibiu, părintele *Dr. D. Stăniloae.*

Terminându-şi lucrările, adunarea generală dela Abrud, una din cele mai isbutite şi bine cercetate, a luat sfârşit, rămânând ca viitoarele două adunări generale ale Asociaţiunii să se ţină: una la *Cluj*, alta la *Odorhei.*

Pacea harică

Pentru creştin nu poate exista, în lumea aceasta, desfătare mai mare decât aceea de-a se simţi scăldat în undele binecuvântate ale harului divin.

Dacă Dumnezeu a voit, ca raportul intim dintre El şi om, născut, cultivat şi susţinut în noi de harul divin, să fie prea puţin cunoscut de mintea umană, raportul acesta având caracter tainic, mistic, — atunci El ni-a dat în schimb bucuria negrăită de-a trăi, simţi şi gusta viaţa mistică.

Nenumărate sunt roadele harului divin în inima noastră. Printre acestea se înşirue şi pacea sfântă, pe care o sălăşlueşte în sufletul nostru sfântul Duh, numit de aceea de Domnul Hristos „Mângăitorul“.

Pacea harică este participarea la pacea divină.

Pacea divină este o comoară preţioasă adusă din cer pe pământ; ea a fost deaceea cântată de îngeri la leagănul Mântuitorului şi tot de aceea Mântuitorul înviat adresa Apostolilor săi, când li se arăta, cuvintele: „Pace vouă“, poruncindu-le să ducă această pace în toată lumea: „In orice casă veţi întra, mai întâi să ziceţi: „Pace casei acesteia!“ (Luca 10, 5).

Această pace adevărată nu se aseamănă întru nimic cu pacea lumii acesteia. Mântuitorul însuşi a remarcat acest lucru, zicând: „Pace vă las vouă, pacea mea o dau vouă; nu după cum dă lumea vă dau eu. Să nu vi se tulbure inima nici să se sperie“, (Ioan 13, 27). Ea e o bucurie liniştită şi cu totul lăuntrică, ce contrastează mai ales cu distracţia exterioară şi sgomotoasă a lumii acesteia, care lasă la sfârşit în suflet o desamăgire şi nelinişte. Este deasemenea o bucurie completă care umple toate dimensiunile lăuntrice ale sufletului nostru, fără a lăsa vidul cel mai mic şi nici cea mai mică grijă, fie pentru prezent, fie pentru viitor.

Pacea divină este intimă şi completă, pe când pacea lumii nu-i decât superficială şi incompletă.

Unii sfinţi Părinţi determină pacea harică drept „liniştea ordinei“; de aici deducem, că pacea sfântă creşte în raport direct cu ordinea lăuntrică, cu disciplina interioară a creştinului.

Sufletul creştinului care gustă pacea harică, stă într'un acord perfect cu Dumnezeu, cu aproapele şi cu sine însuşi.

Pacea e împlinirea tuturor dorinţelor noastre, pe care o găsim în sufletul desăvârşit în măsura însăşi a deplinităţii sale. In adevăr, pentrucă sufletul desăvârşit n'are alte gânduri, alte sentimente, alte dorinţe decât pe acelea ale Mântuitorului, — după idealul sfântului apostol Pavel: „Simţiţi în voi ceeace fu simţit şi în Hristos Isus“, (Filip. 2, 5), — şi pentrucă, pe de altă parte, tot ceeace ni se întâmplă e voit, sau cel puţin permis de Dumnezeu pentru binele nostru mai mare, sufletul se complace în acestea ca 'n propria sa voinţă şi 'n propriile sale dorinţi.

Suferinţele şi necazurile din viaţa creştinului nu fac excepţie şi nu vor tulbura şi nici întrista sufletul lui. Pentrucă aceste încercări sunt voite de Dumnezeu, fie ca expiaţiune, fie ca ocazie la noui merite şi la noui mărturii ale dragostei Sale, sufletul desăvârşit nu numai se resemnează cu supunere, ci le îmbrăţişează cu bucurie, ele fiind o nouă trăsătură de asemănare cu Domnul Hristos Crucificatul. Astfel bucuria si suferinţa s'au împăcat împreună în pacea sfântă şi s'au îmbrăţişat cu dragoste.

Una din trăsăturile sublime ale păcii lui Hristos, şi ale creştinismului în general, e că aceasta n'a dat numai un sens durerii, ci a făcut-o fecundă şi mântuitoare. Crucea a mântuit lumea şi tot ea continuă a o mântui şi a întinde izbăvirea lui Hristos peste toate laturile pământului!

Nici când, ca astăzi, nu-i mai multă nevoe de sălăşluirea în lume a păcii celei sfinte. Pacea lui Hristos nu va veni în lume decât prin omul duhovnicesc, care, la fel primilor creştini, va şti să respire harul divin ca aerul. Cerul Europei, întunecat de nourii urii şi ai răsbunării, se va lumina numai prin readucerea lui Dumnezeu din nou în mijlocul nostru, căci El e Cel care cârmueşte lumea şi creiază istoria!

Corneliu I. Sârbu

Revista Teologică. Organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească, apare lunar, sub patronajul I. P. S. Mitropolit *Nicolae.* Abonamentul pe un an: 260 lei. Redacţia şi administraţia: Academia teologică, Sibiu, strada Mitropoliei 24—28. Redactor: prof. *Grigorie T. Marcu* — Numărul pe Septemvrie 1938 cuprinde: Pr. Ilarion V. Felea: Antihriştii. Pr. V. Gh. Sibiescu: Apologetul Taţian Asirianul şi elenismul. Pr. Dr. Nic. Terchilă: Elemente de filosofie creştină. Diacon Dr. Ştefan Lupşa: Religia strămoşilor. Pr. Mihail Neagu: Predică în Duminecа 15-a după Rusalii. Pr. Sp. Cândea, Pr. Axente Tomuş, Il. V. F., Prof. Dr. N. Neaga şi Gr. T. Marcu: Mişcarea literară: Die Ostkirche betet. „Veniţi la Mine“... Sămănători... Sămânţă... Seceriş... Duh şi viaţă: Cuvântări la cununii. Predici la toate Duminecile anului bisericesc. Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην. In slujba Domnului Isus. Gr. T. M.: Cronică: † Regina Maria a României. I. P. Sf. Patriarh Miron septuagenar, I. P. C. Arhim. Scriban sexagenar. Gr. T. M.: Note şi informaţii.

Preoţi la aceasta biserică au fost: popa Iancu 1794—1810, popa Constantin Meteş 1810—1834, popa Demetriu Muntean din Topârcea 1834—1837, Georgiu Meteş 1837—1852, Georgiu Fulea 1852—1857, Alexandru Bela Şeuşan din 1857—1866, Iosif Solomon 1866—1910, Alexiu Staicu 1910—1924 şi ectualul paroh Ilie Berghizan.

Ne exprimăm o nedumerire: se poate ca uniţii din Luduş — dacă tot satul a fost unit în 1733 — să nu fi avut biserică în acest an?

Unde a fost biserica ortodoxă, care la 1700 trebuia se existe — dacă cumva nu vom admite aproape imposibilitatea, că în Luduş nu a fost nici un fel de biserică.

Statistica Românilor din Transilvania făcută la anul 1733 de episcopul unit I. Micu-Clain ne spune că la acest an în Luduş ar fi fost 140 familii unite.[3]

Iar statistica Românilor din 1750 făcută la numărătoarea lui Petru Paul Aron şi publicată de istoriograful Dr. A. Bunea în nr IX al Revistei Transilvania din anul 1901 (pg. 237) ne arată că în tractul Örmenyszékesiensis comuna Nagy-Ludos avea în acel an 800 suflete credincioşi uniţi, 1 biserică, 4 preoţi, 1 cantor, 1 carte, 80 gălete arător, 8 care fân.

In ceeace priveşte numărul credincioşilor între aceste două statistici mare deosebire nu este. Nu ni se dă însă nici o lămurire asupra bisericei, care în 1733 nu era.

Asemenea am dorì o lămurire asupra numărului exagerat de mare la o parohie de 140 familii 6 preoţi, sau în 1750 la 800 credincioşi 4 preoţi. După cum am accentuat în alt loc, acest mare număr de preoţi s'ar putea explica numai în două sensuri:

1. Pentruca familiile unite să nu treacă la biserica ortodoxă, biserica unită a sfinţit mulţi preoţi luând din fiecare familie mai fruntaşe câte unul. In acest caz au fost şi ortodocşl în sat, sau unirea de aci a stat pe temelii cam şubrede;

2. Ortodocşii din sat fiind în mare încurcătură poate din lipsa de preot, poate răpindu-li-se biserica şi avutul ei — de unde ar fi avut biserica unită atâta eclejie? — rămaşi la discreţia interesată a atâtor preoţi uniţi ar fi forţaţi din mai multe părţi la părăsirea credinţei strămoşeşti. Explicarea numărului mare de preoţi uniţt zace deci în orice caz în prozelitismul desvoltat de aceştia împotriva credincioşilor bisericei ortodoxe.

Ni se mai iveşte o nedumerire cu privire la eclejia bisericii unite. Nu se dă nicăiri vreo lămurire asupra originei ei. Dar ce e mai mult, nu ni se lămureşte cum a crescut până în 1750 la 80 gălete (40 jugăre, cât e şi azi) câtă vreme în 1733 era de 40 gălete (20 jugăre)?

Rămâne constatat, că în 1750 în comună era deja biserică unită. Aceasta bisericuţă făcută din bârne azi nu se mai foloseşte. Ca un fel de monument istoric e păcat ca să lasă total neglijată şi din zi în zi se ruinează, până când într'o bună zi se va prăbuşì.

Originala şi vechea ei pictură în mare parte s'a distrus prin desele reparaturi şi prin spoiturile ce s'au făcut peste ea. Oare nu s'ar putea readuce la viaţă prin oarecare procedeu?

Despre bisericuţa aceasta din Luduş vorbeştc şi marele nostru istoriograf N. Iorga în „Sate şi oraşe din Transilvania“ şi zice că e cea mai mică biserică din câte a văzut.

Şi într'adevăr e mică. Tinda femeilor abia dacă are 2 pe 3 metri, iar maosul bărbaţilor 3 pe 4. E locul ca iar să ne punem o întrebare. Dacă înainte de 1750 — când s'a făcut această bisericuţă — au fost în Luduş 800 suflete credincioşi uniţi, pentru ce s'a făcut ea aşa mică încât cu toată bunăvoinţa nu pot încape în ea mai mult de 100 persoane?

Astăzi biserica unită care numără afirmative circa 250 suflete, are o biserică frumoasă, clădită în 1934 din piatră şi cărămidă lângă vechia bisericuţă de bârne.

Biserica unită a susţinut şi o şcoală confesională între anii 1898—1903. Şcoala aceasta a fost plasată în casele parohiale, fiind dascăl gratuit parohul unit.

Motivul pentru care s,au separat uniţii de către ortodocşi, a fost că biserica ortodoxă în 1898 a început să clădească o şcoală nouă corăspunzătoare din toate punctele de vedere. Ori fraţii uniţi n'au voit să dea nici o mână de ajutor în decursul clăditului, — deşi copiii lor şi până atunci şi după aceea au fost bucuros primiţi la şcoala bisericei ortodoxe. E mai mult probabil că parohui şi capelanul unit au voit să pescuiască în tulbure şi să profite de nemulţămirtie ivite ca de regulă în jurul astorfel de întreprinderi. Le-a şi reuşit să rupă dela biserica ortodoxă vreo 20 familii. Numai aşa se poate explica numărul crescut al elevilor uniţi în anul şcolar 1903—904 la 29, câtă vreme în anul şcolar 1897 abia au fost 7. (Vezi matricolele şcoalei, în baza cărora s'a făcut şi statistica arătată la capitolul şcoalei).

Altfel în comună ortodocşii şi uniţii se înţeleg ca fraţii, şi la rezolvarea chestiunilor de interes obştesc nu fac certuri şi deosebiri confesionale. Aceasta ar fi de dorit pretutindeni.

(Partea privitoare la obiceiuri de sărbători şi diferite ocazii, la ocupaţii şi întocmirea gospodăriilor — vezi Calendarul „Astrei“ pe anul 1939.) [Sfârşit]

[3] Rev. Transilvania nr XXIX pg. 203 şi aceiaşi din 1898 nr IX şi X (N. Togan).

Cartea Cărţilor: Sf. Scriptură sau Biblia, de Arhimandritul I. Scriban, prof. la facultatea de teologie din Chişinău, 96 pagini, preţul 10 lei.

Lucrarea aceasta, a distinsului cărturar I. Scriban, eu o consider ca un fel de omagiu închinat unui eveniment de seamă din istoria spirituală a poporului nostru. Tocmai se împlinesc 250 de ani dela tipărirea în româneşte a Bibliei. I. P. C. Sa aduce atâtea amănunte despre Biblie încât ele merită să fie citite. In adevăr: „din câte cunoştinţe capătă omul, cele despre Sf. Scriptură sau Biblie sunt cele mai preţioase. Este vorba de sufletul său, Sfânta Scriptură îl ajută să-l caute şi să-l îngrijească, deaceea Biblia este cea dintâi carte de care omul are nevoe", (I. Scriban în Prefaţă).

Lucrarea I. P. C. I. Scriban constă din 19 capitole, şi anume: I Avem Biblie, II Biblia pe româneşte, III Congresul societăţii biblice britanice, IV Societatea biblică din Würtemberg, V Puterea Bibliei, VI Puterea Bibliei, VII Cartea luminii, VIII Societăţile biblice, IX Hoinăreli cu biblia, X Biblia la oamenii luminaţi, XI Cartea păcii în lumea vrajbei, XII Viaţa Bibliei, XIII Inflăcăraţii Bibliei, XIV Clevetitorii Bibliei, XV Dreptăţile Bibliei, XVI Vestitorii Bibliei, XVII Griji sufleteşti în alte continente, XVIII Biblia încoronării, XIX Noul congres al societăţii biblice britanice.

P. C. autor vorbeşte cu multă competinţă despre Biblia lui Şerban cea dela 1688, despre Biblia zisă dela Buzău, despre cea a sfântului Sinod din 1914, despre Biblia din 1936 a scriitorilor teologi Gala Galaction şi V. Radu, despre Noul Testament şi Psaltirea mitropolitului Nicodim. Arată roadele păstrării neatinse a simţirii religioase prin citirea Bibliei, aduce dovezi despre puterea Bibliei, despre foloasele şi fericita întrebuinţare a ei, despre rolu-i moral, cultural şi estetic. Experienţe în privinţa aceasta au făcut multe societăţi biblice, la cari se referă des autorul.

Fiindcă Biblia nu e pe placul tuturora, ea are feluriţi bârfitori, cari cârtesc împotriva ei, şi despre unii dintre aceştia vorbeşte P. C. autor, scoţând peste tot dreptăţile Bibliei în evidenţă.

Intr'o vreme plină de vrajbă ca a noastră, Biblia toarnă în sufletul omului încredinţarea că omul este pe lume pentru pace, nu pentru răsboi „pentru zidire, nu pentru dărâmare, pentru mângâiere şi alinare, nu pentru lacrimi şi suspin". Preţul cărţii e 10 lei, un dar pe care P. C. Arhimandritul I. Scriban îl face celorce iubesc scrisul bun. Să se ceară la librăria teologică în Bucureşti, strada 11 Iunie Nr. 12 şi să se facă obiect de lectură. Prof. *Dr. N. Neaga*

Luptătorul politic şi — catolicismul

Un sibian, amic al foii noastre, înapoiat de curând din Cehoslovacia, ne pune la dispoziţie un număr din ziarul german *Bohémia*, cu data de Praga, 18 August 1938, în care, la loc de frunte, cetim un articol cu interesante amănunte din viaţa de curând răposatului preot şi luptător politic al slovacilor, *Andrei Hlinka*.

Eată părţile de căpetenie din acest editorial al ziarului *Bohemia*:

Slovacia, — prin moartea lui Hlinka, — şi-a pierdut un mare fiu şi pe unul dintre conducătorii săi, ear republica cehoslovacă este azi mai săracă cu o personalitate interesantă ca om şi ca politic. Hlinka aparţine fruntaşilor slovaci cari, cu mulţi ani înainte de marele răsboi, au practicat o conştientă politică naţională slovăcească. Ear tragicul preotului Hlinka se arată în faptul că acest slujitor al poporului, s'a simţit dator să urmeze mai departe lupta politică şi dupăce visurile sale, de unitate naţională, se înfăptuiseră.

In anii tinereţelor, Andrei Hlinka era aderent al colaborării dintre cehi şi slovaci, convins că numai o astfel de împreună lucrare va fi în stare să înfrângă predomnia germană în Boemia şi predomnia maghiară în Slovacia. Ungurii stăpâni n'au luat în seamă prietenia lui Hlinka pentru cehi, ci numai duşmănia lui pentru Ungaria, — unde ori care preot, dascăl sau medic, dacă cerea fie şi cele mai mici drepturi pentru slovăcime, erà înfierat cu titlul de *panslavist*.

S'a împărtăşit prin urmare şi Hlinka din greu de „bunătăţile" temniţelor de stat ale dispărutei Ungarii...

Intemeerea republicei cehoslovaee a realizat şi cele mai îndrăzneţe visuri ale preotului dela Rosenberg. Totuşi el nu era mulţumit, fiindcă mersul lucrurilor luase o întorsătură ce n'o doreà. Catolicul credincios, şi pastorul, a visat o *Slovăcie catolică*; statul cehoslovac, cu tendinţele sale liberale, nu mai era idealul său, în deosebi când poporul slovac în noul stat n'a obţinut biruinţa la care năzuià Hlinka. Lupta sa pornise îndată după victoria ideii sale. Cu un paşaport falş, pe numele *Berger*, Hlinka a încercat la Paris să câştige votul conferintei de pace pentru cauza slovacilor. Conferinţa păcii însă avea alte griji, mai mari decât jeluirile domnului Berger...

Mai târziu luptătorul n'a avut noroc nici cu colaboratorii săi; unul, profesorul *Tuka*, a fost osândit pentru spionaj la 15 ani muncă silnică; altul, coleg preot, *Ichlicika*, a intrat în serviciul iredentei maghiare.

Partidul popular slovac, înfiinţat de Hlinka, n'a putut atrage la sine, decât o parte a poporului, care e desbinat în slovaci *catolici* şi în slovaci *protestanţi*.

Preoţii catolici, cari alături de Hlinka aveau rol în partid, făceau cu neputinţă intrarea în partid a slovacilor protestanţi. Aceşti din urmă susţin o acţiune comună cu cehii; pe când catolicii militează pentru cea mai largă neatârnare a Slovaciei... Partidul, întemeiat de Hlinka, are şi acum: o aripă *radicală*, care urmăreşte deplina autonomie a Slovaciei; ear cealaltă aripă, a *moderaţilor*, e de părere că radicalismul partidului va produce mai de grabă, nu biruinţa, ci descompunerea lui...

Sunt semne, toate acestea, că opera lui Hlinka n'are să-l supraveţuiască prea multă vreme.

Acestea sunt aprecierile ce le face ziarul *Bohemia*, organ de propagandă *catolică*.

INFORMAŢIUNI

Cu prilejul *deschiderii noului an şcolar, în ziua de 15 l. c., primul contact al profesorilor cu elevii lor a fost închinat comemorării Reginei Maria. S'a vorbit şcolarilor, în sălile de clasă, despre personalitatea neuitatei Suverane, accentuându-se meritele care i-au asigurat dreptul la eternă recunoştinţă din partea neamului românesc.*

Rezidentul regal al ţinutului Mureş, Excelenţa Sa dl general *Dănilă Papp*, a sosit Luni la *Sibiu*, venind cu maşina dela Alba Iulia. In Sibiu a vizitat întâi prefectura judeţului, apoi a făcut vizită I. P. S. Sale Mitropolitului *Nicolae*, dlui general *Oprescu* comandant de corp de armată şi P. S. Sale episcopului săsesc *Dr. Glondys*.

Vizită episcopească. Din Arad se scrie că în primele zile ale lunii Octomvrie a. c. va sosì acolo episcopul Gibraltarului. Inaltul oaspe va fi găzduit în reşedinţa P. S. Sale episcopului Andrei al Aradului şi va vizita aşezămintele noastre bisericeşti din oraş şi judeţ. Apoi va pleca la Bucureşti, unde va proceda la instalarea unui nou capelan al bisericii anglicane din capitală.

ŞTIRI LOCALE

Predică în catedrala din Sibiu. Duminecă, în 11 Septemvrie 1938, va predica părintele *Aurel Nanu*.

C. preoţi să stea în fruntea mişcării

Oastea Domnului

Nr. 65—1938 (46) 1 – 2

Concurs de vinţeler

Pentru ocuparea postului de **vinţeler** la via de circa 7 jug. a Fundaţiunii culturale Dr. Ioan Mihu, dela Băcăinţi, gara Şibot, jud. Hunedoara, se publică concurs.

Dela reflectanţi se cere să fie cetăţeni români, de religie ortodoxă, să aibă practică în lucrarea viei şi tratarea produselor ei şi să aibă garanţie materială şi morală.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt: locuinţă în natură, lemne din pădurea Fundaţiunii şi salar după învoială.

Cererile de concurs timbrate se vor înainta până la *1 Octomvrie a. c.* la adresa: Fundaţiunea culturală Dr. Ioan Mihu în Sibiu, strada Mitropoliei 32 — însoţite de următoarele acte:

1. Act de botez.
2. Certificat de cetăţenie.
3. Certificat despre şcolile cercetate.
4. Certificat de moralitate dela oficiul parohial.
5. Certificat despre serviciile prestate.
6. Certificat despre averea ce o posedă.
7. Alte acte recomandatoare.

Cucernicii preoţi sunt rugaţi a atrage atenţiunea celor interesaţi, asupra acestui concurs.

Sibiu, la 12 Septemvrie 1938.

Eforia Fundaţiunii culturale
Dr. Ioan Mihu

Vizitaţi cu cea mai mare încredere noua firmă românească (19) 1—

ILIE BANEA

Postovărie şi Galanterie

Sibiu, strada Regina Maria 16

Unde vi se oferă cu preţuri de reclamă tot felul de **stofe** pentru toamnă şi iarnă precum şi uniforme pentru şcolari.

Secţie specială pentru **ciorapi** bine asortată cu tot felul de ciorapi (calităţile cele mai fine până la cele mai ieftine) pentru dame, domni şi copii, cu preţuri convenabile

Publicaţiune

Pentru repararea bisericii ortodoxe din Galeş, judeţul Sibiu, se publică licitaţie pe ziua de *18 Septemvrie 1938*, ora 3 p. m., eventual 25 Septemvrie aceeaşi oră.

Condiţiile de licitaţie se pot vedea la epitropia bisericii.

Galeş, lu 11 Septemvrie 1938.

(47) 1—1 **Comitetul**

In amurg la mânăstire

de Petru Brudea

Când băturăm la poarta mânăstirii, frânţi de oboseală şi de mers, soarele se aplecase de mult pe coborâşul bolţii senine şi tot mai purpuriu se pregătea să asfinţească după vârfurile ascuţite ale munţilor din apropiere. Umbrele serii din ce în ce mai mari şi mai negre se târau încet spre vale, de prin peşterile şi văgăunile adânci în cari zăcuseră toată ziua, tot mai îndrăzneţe cu cât razele de lumină se urcau mai sus spre piscurile colţuroase depe cari una câte una-şi luau sborul către meleagurile celuilalt tărâm.

In tăcerea amurgului ce se lăsa lin peste câmpuri, nu se auzea decât sgomotul uşor al undelor râuleţului ce sălta susurând peste prundişul din vaduri, vesel c'a scăpat teafăr de stâncile care puţin mai în sus i se puseseră cu tot dinadinsul de-a curmezişul albiei voind să-l facă prisonier.

Fără să vrem ne simţirăm înfioraţi de tăcerea şi singurătatea cu umbra ce ne învăluia tot mai mult şi furăm cuprinşi de o adevărată bucurie, când fratele Emilian cu zâmbetul pe buze şi camilafca îndesată adânc peste pletele-i blonde, desfăcu zăvorul dând în laturi aripile grele ale porţii vechi.

— Iertaţi-ne c'am fost cu zăbavă, dar am dus la odihnă nişte creştini cari au venit pentru sfânta slujbă de mâine ca să prăznuim hramul mânăstirii. Bucuroşi că ni s'a deschis fără să ne gândim cel puţin că ne-am fi putut supăra, urcăm treptele roase de veacurile bătrâne în urma fratelui ce păşeşte tăcut spre chilia pe care cu un gest larg ne-o arată din uşă.

— Dacă doriţi şi nu vă birue somnul, puteţi veni la slujba ce se începe puţin mai târziu, că se face priveghere — ne mai spune şi apoi se pierde dispărând ca o umbră printre stâlpii ce sprijinesc marginile acoperişului de şindrilă.

Un moment ne trebue ca să facem cunoştinţă cu chilia şi apoi să ne aşezăm la masa grea de stejar, pe care secolele au găsit-o şi-o lasă mereu pe acelaşi pridvor deasupra curţii, drept cu uşa bisericii.

Cu acelaş zâmbet dela primire fratele Emilian ne serveşte o gustare — „ce putem şi noi aici la mânăstire"; dar cine se gândeşte să mănânce? Fără să vrem ne simţim parcă purtaţi de un nou duh ce stăpâneşte între zidurile bătrâne, al cărui suflu îngheţat de vremi îl simţim trecându-ne uşor prin păr şi peste frunte. In tăcerea adâncă în care freamătul abia perceptibil al codrului trece ca un suspin, ni se pare că auzim o poveste veche cu voivozi ce se întorceau încărcaţi de fapte măreţe să-şi plece genunchii pe lespedile reci din faţa sfântului altar şi să mai aprindă o pâlpăială de flacără într'o nouă candelă la icoana Maicii Domnului.

Şi în adevăr nu numai noi simţim acest lucru ci totul se pregăteşte ca 'n preajma unui eveniment de seamă. In faţă-ne pe fondul negru al întunerecului, bisericuţa se conturează pată albă de zăpadă încremenită între urieşii molifţi dela cele două colţuri, sentinele neobosite ce-şi scutură 'n vânturi pletele pururea verzi sfidând anii ce se perindă fără să-i poată atinge. Aşteaptă şi ei de veacuri cu privirile pierdute 'n zări un alai ce de mult n'a mai dat pela ei. „S'o fi rătăcit pe căi neumblate, sau o fi pierit domnul de mâna păgânilor, căci nu era obiceiul lui să-i dea uitării; ori poate soseşte tocmai la noapte — şi îngrijaţi îşi apleacă frunţile încetinate peste crucea din vârful turnului acoperind-o cu gingăşie de răcoarea întunerecul nopţii.

Trăim parcă aevea un basm ascultat demult cu capul în poala bunicii şi nu ne dăm seama cum se pierd clipele fugare în albia vremii şi se scurge timpul furişându-se neobservat prin preajma noastră. Şi-am continua visarea, dacă şirul gândurilor nu ar fi întrerupt de cadenţa unor lovituri seci, la început mai rare, pe urmă tot mai dese, lovituri ce se alungă una pe alta, se fugăresc, se caută, se prind şi umplu întunericul de jocul lor copilăresc. In penumbra deasă a zidurilor un frate cu toaca de lemn înconjură locaşul oprindu-se în răstimpuri din bătae, pentru ca să reia şirul loviturilor pe care noaptea le înghite cu lăcomie.

Abia se pierde ultimul ecou prăpădit în ghiarele tăcerii, şi liniştea ce vrea să se aştearnă din nou, e sfâşiată de o chemare atât de duioasă cum n'am auzit alta la fel. Se înfioară parcă văzduhul greu de misterioasa chemare ce se pierde hăulind pe văile şi poenile îndepărtate. In notele cristaline ce tremură în noapte, se disting parcă prelungi chemări ce vin din veacuri apuse şi din fiecare ecou se desprinde plânsetul unui nume de voevod bătrân ce pentru ctitorii de lăcaşuri sfinte şi-a sfârşit în sânge zilele-i cărunte alături de coconii iubiţi.

E atâta duioşie în această chemare de clopote ce începe a se îngâna cu melodia unor ectenii sfinte, încât simt cum frământă în colţul genelor doi stropi de lacrimi ce se prăvălesc uşor sclipind în întuneric. Alături tovarăşii de drum cu acelaşi clocot de nostalgice doruri în suflet se ridică şi tăcuţi se îndreaptă spre lumina că pâlpăe în fund sub o icoană înegrită de funinginea vremilor fără număr. In neştire parcă mă ridic şi-i urmez şi eu să-mi plec genunchii în taina rugăciunilor adânci ce se preling în suflet lin ca ceara din lumânarea ce tremură pe marginea sfeşnicului de lemn.

Redactor responsabil: Prot. Dr. D. Stăniloae

Editura şi tiparul Tipografiei Arhidiecezane